

Reactie van de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) op het wetsvoorstel 'vereenvoudiging beroepenstructuur psychologische beroepen'

Graag maken wij als Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) - Jeugdzorg Nederland, Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) en de Nederlandse ggz – gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het wetsvoorstel ter vereenvoudiging van de beroepenstructuur voor de psychologische beroepen. Wij gaan hierbij vooral in op de uitwerking en implementatie van de wet.

Zorgen over de orthopedagogen en andere beroepsgroepen in het jeugdveld en gehandicaptenzorg

Het wetsvoorstel heeft als doel de structuur van psychologische beroepen aan te passen. Wij merken echter op dat er niet voldoende aandacht is voor de impact op het jeugdveld en de gehandicaptenzorg. Hoewel de veranderingen ook de registratie van Kind & Jeugd psychologen raken, lijkt de bredere invloed op andere beroepen binnen het jeugdveld en de gehandicaptenzorg onderbelicht. De analyses tot nu toe hebben niet genoeg gekeken naar hoe deze wijzigingen de expertise en omliggende beroepen beïnvloeden. Daarnaast is het zeer de vraag in hoeverre de oorspronkelijke doelstelling van vereenvoudiging en verbeterde transparantie voor cliënten en verwijzers wordt bereikt als er geen oog is voor die bredere context en andere beroepsgroepen.

Een belangrijk punt van zorg is dat met de introductie van de GZ-psycholoog generalist, orthopedagogen niet meer kunnen doorstromen naar dit beroep, terwijl doorstroom naar GZ-opleiding nu nog wel mogelijk is. Dit snijdt een essentieel loopbaanpad af voor orthopedagogen en kan leiden tot een afname van professionals gespecialiseerd in orthopedagogiek in het jeugdveld en de gehandicaptenzorg. Voor deze groep ontbreekt dan een vergelijkbaar omscholingsperspectief naar de beroepen GZ-psycholoog generalist en vervolgens klinisch psycholoog, wat wel mogelijk zal zijn als zij masterpsycholoog in plaats van (master)orthopedagoog worden.

Een parallel en gerelateerd probleem is dat de postmasteropleiding tot het BIG-geregistreerde beroep orthopedagoog-generalist (OG) niet bekostigd is, in tegenstelling tot de opleiding tot GZ-psycholoog. Vanwege de druk op de financiën van jeugd- en gehandicaptenzorgorganisaties om de OG-opleiding dan maar zelf te bekostigen worden er minder van deze professionals opgeleid dan wenselijk is. Verder zien we dat de interesse van nieuwe studenten in de studie orthopedagogiek kan afnemen door deze beperkte carrièremogelijkheden.

Deze kwesties betekenen het verlies van waardevolle, gezins- en systeemgerichte expertise in het jeugdveld en gehandicaptenzorg. Het vergroot ook het risico op een uitstroom van deskundigen uit beide velden, die al onder druk staan. Die expertise is in grote mate aanvullend op de expertises van de psychologische professionals en is onmisbaar in het jeugdveld en de gehandicaptenzorg. Dit over het hoofd zien in de impactanalyse beschouwen wij als een significant gemiste kans en dit baart ons ernstige zorgen.

Zorgen over continuïteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van zorg

Er bestaat bezorgdheid over de toegankelijkheid, continuïteit en betaalbaarheid van de zorg in de jeugdzorg, geestelijke gezondheidszorg en gehandicaptenzorg voor zowel kinderen als volwassenen. Het specifieke punt van zorg bij de voorgestelde wetswijzigingen is het mogelijke gevolg dat masterpsychologen niet langer worden ingezet. Dit zou een aanzienlijk risico vormen voor de toegankelijkheid en continuïteit van de zorg en ondersteuning in de verschillende werkvelden, vooral gezien de huidige schaarste aan gekwalificeerd personeel. De positie van de masterpsycholoog als vakbekwame professional is in de meeste werkvelden onomstreden. Mocht de inzet van masterpsychologen daadwerkelijk worden afgebouwd, dan benadrukken wij de noodzaak van een uitgebreide overgangperiode om de impact hiervan te verzachten.

Een ander belangrijk probleem is de verwachte stijging van de loonkosten. Deze stijging treedt op als masterpsychologen niet meer ingezet mogen worden en alleen GZ-psychologen generalist (die een hogere salarisschaal hebben) beschikbaar zijn. Volgens de toelichting bij de wet kunnen de extra kosten, geschat op 10 tot 20 miljoen euro per jaar, aanzienlijk drukken op het budget van de organisaties in zorg en hulp. Voor de volwassenen ggz zouden deze kosten gedekt worden binnen het bestaande kader van de zorgverzekeringswet, zoals overeengekomen in het Integraal Zorgakkoord. Wij betwijfelen echter of in deze berekening ook rekening is gehouden met de financiële gevolgen van het uitfaseren van de masterpsycholoog. Bovendien zijn we bezorgd dat de extra kosten die specifiek het jeugdveld en de gehandicaptenzorg betreffen, niet opgevangen worden binnen het kader van de zorgverzekeringswet en hiervoor dus uit het (reeds krappe) jeugd-kader en kader langdurige zorg geput moet worden.

Zorgen over continuïteit, kwaliteit en betaalbaarheid van opleiding

Het is cruciaal zorgvuldig te overwegen hoeveel psychologen tegelijkertijd opgeleid kunnen worden tot GZ-psycholoog generalist. We staan voor een uitdaging waarbij twee groepen samen zullen komen: degenen die vallen onder een mogelijke overgangsregeling en de psychologiestudenten die direct doorstromen naar de opleiding. De huidige capaciteit voor opleiding en begeleiding is echter niet toereikend om aan deze vraag te voldoen. Dit kan leiden tot een ophoping van masterpsychologen die wachten op een opleidingsplek, wat de continuïteit en kwaliteit van de opleiding en beroepsuitoefening in gevaar brengt. Ook is er de vraag of instellingen met veel psychotherapeuten zonder een andere basisregistratie, de extra kosten kunnen betalen om deze therapeuten eerst op te leiden tot GZ-psycholoog generalist en daarna tot klinisch psycholoog. De kans bestaat ook hiermee dat professionals verloren gaan voor het werk dat ze nu wel kunnen doen.

Adviezen:

1. Inclusie van het jeugdveld en de gehandicaptenzorg: Betrek het jeugdveld en de gehandicaptenzorg actief bij de uitwerking en implementatie van de wet om de beschikbaarheid van noodzakelijke professionals te waarborgen en specifieke expertise te behouden.
2. Ruimte voor orthopedagogen: Neem in de AMvB voor de GZ-psycholoog generalist voorwaarden op die orthopedagogen de mogelijkheid bieden zich te kwalificeren tot GZ-psycholoog generalist, met aandacht voor vereiste kennisverbreding.
3. Opleidingsplan: Stel een realistisch plan op voor het opleiden van alle masterpsychologen tot GZ-psycholoog generalist, rekening houdend met de haalbaarheid in de huidige praktijk.
4. Behoud van masterpsycholoog: Behoud de inzetbaarheid van de masterpsycholoog in de brede jeugd- en gehandicaptenzorg en de specialistische volwassenen- en jeugd-ggz, met duidelijke afspraken over de mate van zelfstandigheid bijvoorbeeld via een beroepscompetentieprofiel.
5. Impactanalyse Meerkosten: Voer een aanvullende impactanalyse uit op de financiële consequenties van het verminderen van masterpsychologen, met het doel te bepalen of deze kosten op te vangen zijn binnen zowel het zorgverzekeringskader, het jeugdzorgkader, als het Wlz-kader. En wanneer deze niet op te vangen zijn, de afbouw te heroverwegen. Voer eveneens een extra impactanalyse uit op de financiële consequenties voor het bijscholen van psychotherapeuten zonder een andere basisregistratie, naar GZ-psycholoog generalist en klinisch psycholoog.